

KANT

I JEGO CZASY

Konferencja podsumowująca
Rok Immanuela Kanta
na Warmii i Mazurach

14-15 listopada 2024 r. w Olsztynie

**SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

KANT I JEGO CZASY

Konferencja podsumowująca Rok Immanuela Kanta
na Warmii i Mazurach

Olsztyn, 14-15 listopada 2024 r.

PROGRAM WYDARZEŃ

Dzień pierwszy

KANT I JEGO CZASY. INAUGURACJA

Czas: 14 listopada 2024 roku, godz. 10.45

Przestrzeń: Aula im. Anny Wasilewskiej, ul. Kościńskiego 11, Olsztyn

Foyer

Agnieszka Markowicz:

wystawa sztuki wizualnej „SĄD KANTA/VERSTAND”

Archiwum Państwowe w Olsztynie:

wystawa „Królewiec-Albertyna-Kant”

Biblioteka Publiczna w Gołdapi:

wystawa „Gołdap i ludzie w czasach Kanta”

Oficjalne otwarcie

- Powitanie
- Jazzowe intro. Trio Arona Bluma, czyli „Zaczynamy od Bacha”
- „Co z tym Kantem” – filmowe podsumowanie obchodów
- Wystąpienie Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego Marcina Kuchcińskiego
- Wystąpienia Gości

Część I. Kant. Warmia i Mazury

- Kantiana w Olsztynie
prof. dr hab. **Norbert Kasperek**,
dyrektor Archiwum Państwowego w Olsztynie
- Akta królewieckie w zasobie Archiwum Archidiecezji
Warmińskiej w Olsztynie
ks. kan. prof. dr hab. **Andrzej Kopiczko**,
dyrektor Archiwum Archidiecezji Warmińskiej

- Troska o zachowanie dziedzictwa materialnego i niematerialnego związanego z Immanuelem Kantem w Jarnoławie
ks. dr **Jarosław Janowicz**,
proboszcz parafii p.w. Chrystusa Króla w Jarnoławie
- Kant a Warmia i Mazury
Jarosław Słoma,
radny województwa warmińsko-mazurskiego, historyk, znawca przeszłości Gołdapi
- Kant zaprasza na obiad
Sławomir Ostrowski,
dziennikarz, Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Pojezierze”

Przerwa kawowa

Część II. Kant. Filozofia

- Cnota i charakter w etyce Arystotelesa i Kanta
prof. dr hab. **Paweł Łuków**,
dziekan Wydziału Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego
- Immanuel Kant i paradoks Olbersa
ks. prof. dr hab. **Adam Świeżyński**,
Instytut Filozofii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego
- Kanta dzieło o religii. Czwarta Krytyka?
prof. dr hab. **Janusz Dobieszewski**,
Wydział Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego

Przerwa na lunch

- Co by było, gdyby Kanta nie było?
dr hab. **Mirosław Pawliszyn**,
dyrektor Instytutu Filozofii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
- Estetyka Kanta w lustrze współczesności
dr hab. **Magdalena Borowska**,
Wydział Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego
- Aksjologiczny wymiar człowieczeństwa w Traktacie o wiecznym pokoju Immanuela Kanta
dr **Tomasz Staniszewski**,
metodyk nauczania filozofii i etyki w Wyższej Szkole Uni-Terra w Poznaniu

Część III. Kant. Uniwersytet

- Życie studenckie na Uniwersytecie w Królewcu, ze szczególnym uwzględnieniem czasów Kanta – refleksje nad stanem badań nad mało zbadanym tematem (Studentenleben an der Universität Königsberg, unter besonderer Berücksichtigung der Zeit Kants – Überlegungen zum Forschungsstand eines wenig erforschten Thema)
prof. **Matthias Asche**,
wykładowca historii powszechnej okresu nowożytnego na Uniwersytecie w Poczdamie
- Uniwersytet jako przedmiot pragnień i wyzwań
prof. dr hab. **Mirosław Lenart**,
historyk literatury i teolog, Uniwersytet Opolski
- „Spór fakultetów” jako świadectwo przedhumboldtowskiego kryzysu uniwersytetu
dr **Bartosz Działoszyński**,
Wydział Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego

Zakończenie

Dzień drugi – panel I

KANT I JEGO CZASY. W CZORAJ I DZIŚ

Czas: 15 listopada 2024 roku, godz. 10.00

Przestrzeń: Archiwum Państwowe w Olsztynie, ul. Partyzantów 18

Foyer

Kazimierz Wosiek:

wystawa „Immanuel Kant na walorach filatelistycznych”
w oparciu o zbiory prywatne

PROGRAM OBRAD

- Otwarcie konferencji
prof. dr hab. **Norbert Kasperek**,
dyrektor Archiwum Państwowego w Olsztynie
- Wykształcenie i erudycja w literaturze pięknej i pragmatycznej w XVIII w.
prof. dr hab. **Grzegorz Nieć**, dr hab. **Iwona Pietrzakiewicz**,
Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej
- Seminarium litewskie na Albertynie
dr **Violeta Pansevič**, **Dovilė Korovacka**,
Litewskie Państwowe Archiwum Historyczne w Wilnie

- Kant – Stagiryta z Królewca
ks. dr **Sławomir Małkowski**,
proboszcz parafii św. Jerzego i Opatrzności Bożej w Tychnowach
- Oświeceniowa krytyka filozofii Kanta. Przypadek Jana Śniadeckiego
dr **Tomasz Herbich**,
Uniwersytet Warszawski

Przerwa kawowa

- O pojęciu pozoru transcendentального
mgr **Stanisław Jędrczak**,
Warszawa
- Kantowskie inspiracje w polemice z lingwistyką kognitywną
mgr **Mikołaj Winiarski**,
doktorant na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego
- Kant i ordoliberalizm – o imperatywie kategorycznym w społecznej gospodarce rynkowej
Piotr Oliński,
doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego
- Kant i psychologia w niemieckim „psychologizmie” pierwszej połowy XIX wieku
Adam Matysiak,
Warszawa

Przerwa kawowa

- Jak pogodzić Leibniza i Newtona? Koncepcje czasu i przestrzeni w przedkrytycznej filozofii Kanta
Antoni Odorowski,
Kraków
- Kant a podmiotowość moralna zwierząt pozaludzkich, czyli o (nie)oświeczonej etyce
Agata Żeleźnik,
Warszawa
- Immanuel Kant w czerwcu 1880 roku, czyli nieoczekiwany powrót autora „Krytyki czystego rozumu”
dr hab. **Mirosław Hoffman**,
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

Zakończenie

Dzień drugi – panel II

KANT I JEGO CZASY. DIALOG - ROZUM - TOLERANCJA

Czas: 15 listopada 2024 roku, godz. 10.00

Przeźrzerzeń: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, ul. 1 Maja 5

Foyer

Wystawa: Kant & Koenigsberg

Dwujęzyczna ekspozycja objazdowa zaprojektowana przez Niemieckie Forum Kultury dla Europy Wschodniej we współpracy ze Wschodniopruskim Muzeum Państwowym w Lüneburgu oraz Federalnym Instytutem Kultury i Historii Niemców w Europie Wschodniej.

PROGRAM OBRAD

- Oficjalne przywitanie
Adrianna Walendzik,
dyrektorka Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie

Część teoretyczna

- Odważ się zaufać sobie
ks. **Monika Zuber**,
pastorka Parafii Ewangelicko-Methodystycznej w Starych Juchach
- Czy jestem tolerancyjny? Teoria i praktyka
prof. dr hab. **Stanisław Goldstein**,
prezes Stowarzyszenia Instytut Tolerancji w Łodzi

Przerwa kawowa

- Dialog. Ponadczasowa wartość – kantowskie inspiracje
ks. por. **Dawid Robert Banach**,
proboszcz Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Suwałkach, kapelan Wojsk Lądowych
na północno-wschodnią Polskę
- Spotkanie z „innym” jako wyzwanie animacyjne i edukacyjne –
dobre praktyki w pracy z młodzieżą
dr **Kamila Kamińska**,
prezeska Stowarzyszenia Edukacja Krytyczna we Wrocławiu

Przerwa na lunch

Część praktyczna (wybór)

Warsztat (liczba miejsc ograniczona)

- Projektowanie przez wartości. Od czego zacząć projektowanie biblioteki inkluzywnej?
dr **Piotr Wasyluk**,
doktor nauk humanistycznych i nauczyciel akademicki

Wykład plenerowy (spacer z przewodnikiem)

- Kulturowe mozaiki Olsztyna
Magdalena Malinowska,
regionalistka, autorka publikacji o Warmii i Mazurach

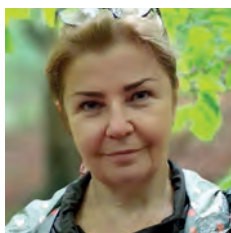
SYLWETKI

Prof. Matthias Asche (1969) – niemiecki historyk specjalizujący się we wczesnym okresie nowożytnym. Studiował historię, politologię i język niemiecki na Uniwersytecie w Osnabruck, Uniwersytecie Wiedeńskim i Uniwersytecie w Rostocku. W latach 1995-1997 był asystentem badawczym na Uniwersytecie w Tybindze. W 1997 roku zdobył tam doktorat. W latach 2003-2011 pracował jako wykładowca uniwersytecki na uniwersytetach w Tybindze i w Jenie. Obecnie jest profesorem historii powszechnej okresu nowożytnego na Uniwersytecie w Poczdamie.

Ks. por. Dawid Robert Banach (1985) – Mazur, luteranin, absolwent studiów teologicznych w Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, proboszcz Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Suwałkach, oficer Wojska Polskiego w randze porucznika, ewangelicki kapelan Wojsk Lądowych na północno-wschodnią Polskę. Znany z licznych i nieszablonych działań na rzecz budowania silnej wspólnoty parafialnej, zwłaszcza w pracy z młodzieżą. Jego zainteresowania to Prusy Wschodnie i Mazury oraz życie religijne tego regionu.

Dr hab. Magdalena Borowska – pracuje w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Jest autorką dwóch książek i kilkunastu artykułów poświęconych problematyce estetycznej. Zajmuje się badaniem przestrzeni architektonicznej i miejskiej. Od kilku lat prowadzi seminaria poświęcone związkom filozofii i architektury, przemianom estetycznej wrażliwości oraz współczesnym praktykom artystycznym.

Prof. dr hab. Janusz Dobieszewski (1955) – pracownik Wydziału Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Zajmuje się historią filozofii, filozofią społeczną, filozofią religii, a specjalizuje w filozofii rosyjskiej. Ważniejsze publikacje książkowe: *Włodzimierz Sołowjow. Studium osobowości filozoficznej*, 2002; *Absolut i historia. W kręgu myśli rosyjskiej*, 2012; *Inność jako wartość. Studia i szkice z filozofii kultury i okolic*, 2020; *Filozofia religii. Wykład*, 2022.

Dr Bartosz Działożyński (1977) – filozof, historyk idei, adiunkt na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego, autor książek: *Życie i śmierć trzech koncepcji sztuki* (2015), *Cywilizacja. Szkice z dziejów pojęcia w XVIII i XIX wieku* (2018), tłumacz m.in. *Biographia literaria* S.T. Coleridge'a (Nagroda „Literatury na Świecie” 2019).

Prof. dr hab. Stanisław Goldstein (1951) – matematyk, profesor Uniwersytetu Łódzkiego, kierownik Katedry Informatyki Stosowanej Wydziału Matematyki i Informatyki Uniwersytetu Łódzkiego. Jego zainteresowania naukowe skupiają się na analizie funkcjonalnej i informatyce. Aktywny działacz społeczny, prezes łódzkiego Stowarzyszenia Instytut Tolerancji, organizator działań na rzecz przełamania barier, propagator wiedzy na temat różnych religii, wyznań, poglądów oraz zasad tolerancji i poszanowania godności drugiego człowieka.

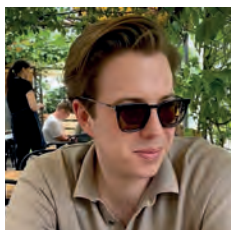
Dr Tomasz Herbich (1988) – doktor filozofii, ukończył także teologię i politologię. Wykłada na Uniwersytecie Warszawskim. Redaktor naczelny „Rocznika Historii Filozofii Polskiej”, członek redakcji „Teologii Politycznej”. Specjalizuje się w historii filozofii polskiej i rosyjskiej, filozofii polityki i filozofii religii oraz w teologii biblijnej. Autor książek *Pra-gnienie Królestwa. August Cieszkowski, Mikołaj Bierdiajew i dwa oblicza mesjanizmu* (2018), *Teologia krzyża w Ewangelii według świętego Jana. Krzyż miejscem wywyższenia Syna Człowieczego* (2019) oraz *Samowładztwo rozumu i czyn. Krytyka filozofii niemieckiej w światopoglądach filozoficznych Adama Mickiewicza i Władimira Erna* (2023). Oprócz działalności naukowej i dydaktycznej prowadzi także przedsięwzięcia z zakresu popularyzacji filozofii, w tym między innymi podcast „Filozofować po polsku”.

Dr hab. Mirosław Hoffman (1958) – adiunkt na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. W kręgu jego zainteresowań jest archeologia południo-wschodniej strefy nadbałtyckiej i Pomorza tzw. epok metali (VII w. p.n.e. – XIII w. po Chrystusie); dzieje nauki (archeologia, geologia) w Prusach Wschodnich i na Pomorzu; geneza i rozwój towarzystw naukowych w Prusach Wschodnich i na Pomorzu w XVIII-XX wieku.

Ks. dr Jarosław Janowicz (1977) – duchowny diecezji elbląskiej, doktor nauk prawnych (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego), proboszcz Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Chrystusa Króla w Jarnołtowiu, inicjator procesu rewitalizacji świątyni w Jarnołtowiu, pomysłodawca i twórca „Zakątka Immanuela Kanta” w Jarnołtowiu.

Stanisław Jędrzak – doktorant na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Absolwent studiów filozoficznych i prawniczych. Interesuje się metafizyką analityczną.

Prof. dr hab. Norbert Józef Kasperek (1960) – historyk, prof. dr hab. nauk humanistycznych. Obecnie dyrektor Archiwum Państwowego w Olsztynie oraz wykładowca akademicki Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Dwukrotnie pełnił funkcję dziekana Wydziału Humanistycznego i dwukrotnie prodziekana Wydziału Humanistycznego UWM do października 2012 roku. We wrześniu 2009 roku był przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego XVIII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich, który odbywał się w Olsztynie. Specjalizuje się w historii Polski XIX w., historii wojskowości, dziejach Litwy, Wielkiej Emigracji i edytorstwie historycznym. Członek m.in. Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego, Komitetu Nauk Historycznych PAN, Komisji Badań Diaspory Polskiej PAU.

Dr Kamila Kamińska (1976) – adiunkt w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego, zajmuje się pedagogiką miasta, rewitalizacją i streetworkingiem. Pełni funkcję pełnomocniczki rektora ds. odpowiedzialności społecznej. Członkini krajowych i międzynarodowych organizacji naukowych m.in. Krytycznej Analizy Dyskursu czy Discourse Power Resistance. Prezeska Stowarzyszenia Edukacja Krytyczna we Wrocławiu, animatorka, autorka projektów edukacyjnych i społecznych w środowiskach wielokulturowych, kierowanych do osób młodych, w tym zagrożonych wykluczeniem. Jest praktykiem - swoje koncepcje wdraża w szkołach i na podwórkach, opracowuje pomoce metodyczne i pisze bajki.

Ks. prof. Andrzej Kopiczko (1958) – dyrektor Archiwum Archidiecezji Warmińskiej, historyk, badacz dziejów Warmii i Mazur, stosunków państwo-Kościół oraz wyznań religijnych i mniejszości narodowych. Studia teologiczne na Papieskiej Akademii Teologicznej w Watykanie ukończył w 1983 roku. Na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (KUL) studiował do 1985 roku. Po studiach zamieszkał w Olsztynie, gdzie w 1987 roku podjął pracę jako notariusz i archiwariusz w Kurii Biskupiej. Od 1987 roku jest również duszpasterzem Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Olsztynie. Nominację profesorską otrzymał w 2005 roku.

Dovilė Korovacka – filolożka, polonistka i rusycystka. W 2017 roku obroniła pracę licencjacką *Poradniki drugiej połowy XVIII wieku* na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wileńskiego od 2018 roku. Pracuje w oddziale informacji i upowszechniania dokumentów Litewskiego Państwowego Archiwum Historycznego w Wilnie. Zainteresowania naukowe: edukacja i wychowanie dzieci, rozwój rolnictwa i zmiany w stosunkach społecznych w XVIII w.

Prof. dr hab. Mirosław Jerzy Lenart (1969) – prof. dr hab. nauk humanistycznych, mgr lic. teologii, polski historyk literatury i teolog specjalizujący się w badaniach relacji polsko-włoskich. Od 1994 roku jest zatrudniony na Uniwersytecie Opolskim, gdzie obecnie pełni funkcję kierownika Katedry Badań nad Dziejami Kultury Pierwszej Rzeczypospolitej oraz kierownika Pracowni Literatury Epok Dawnych w Instytucie Nauk o Literaturze. W 2001 roku związał się z Uniwersytetem w Padwie oraz innymi ośrodkami akademickimi we Włoszech, gdzie prowadził wykłady z literatury, historii kultury polskiej i języka. Członek wielu międzynarodowych towarzystw naukowych. Autor ponad stu publikacji, m.in. z literatury staropolskiej, historii Kościoła, historii wojskowości, liturgiki, a także przekładów z języka włoskiego.

Prof. dr hab. Paweł Łuków (1964) – polski filozof i etyk, profesor nauk humanistycznych, nauczyciel akademicki Uniwersytetu Warszawskiego i Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, specjalności naukowe: etyka normatywna, etyka Immanuela Kanta, współczesne etyki kantowskie, bioetyka, filozofia medycyny. Od 2020 roku dziekan Wydziału Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego.

Magdalena Malinowska (1984) – przewodniczka turystyczna i hotelarz z wieloletnim doświadczeniem. Regionalistka zakochana w Warmii i Mazurach. Oprowadza po miejscach nietypowych, odkrywa zapomniane i ledwo dostrzegalne, wrażliwa na ludzi i ich historie. Autorka i współautorka przewodników turystycznych o Warmii i Mazurach. Prowadzi autorską audycję w Radiu UWM FM „Radiowy Przewodnik po Warmii i Mazurach”. Wyróżniona przez Prezydenta Miasta Olsztyna za pracę społeczną na rzecz rozwoju i promocji turystyki w mieście i regionie. Miłośniczka przyrody i mikrohistorii – życia codziennego i obyczajowości małych społeczności. Wielbicielka wycieczek rowerowych i pieszych wędrówek.

Dr Sławomir Małkowski (1965) – dr filozofii i etyki, ukończył Wyższe Seminarium Duchowne w Olsztynie (1991) i teologię na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim KUL (1991), ma za sobą studia specjalistyczne z filozofii na Uniwersytecie Świętego Krzyża w Rzymie (1994-1998). 20 lat w duszpasterstwie rodzin i poradnictwie specjalistycznym, etyk, trener z ukończonym kursem crown – zarządzanie finansami według zasad chrześcijańskich. Wieloletni nauczyciel akademicki. Były dyrektor Wydziału Duszpasterskiego diecezji elbląskiej i Szkoły Katolickiej w Elblągu. Rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Elblągu. Założyciel i współpracownik Specjalistycznej Poradni Rodzinnej w Elblągu (od 20 lat). Od 2021 roku proboszcz parafii św. Jerzego i Opatrzności Bożej w Tychnowach. Od 2021 roku kapelan służby więziennej.

Adam Matysiak - student filozofii oraz historii sztuki w ramach Kolegium MISH UW. Członek Zarządu Koła Naukowego Historii Idei na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Zainteresowania badawcze: historia myśli niemieckiej, w szczególności XIX-wiecznej; nowożytne przecięcia filozofii z techniką i przyrodoznawstwem; wiekańska szkoła historii sztuki; współczesne teorie mediów i komunikacji w Niemczech.

Prof. dr hab. Grzegorz Nieć (1968) – polonista, historyk, medioznawca. Ukończył filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim (1995), obronił doktorat z historii na UJ (2004), habilitował się w 2016 roku na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu (bibliologia i informatologia). W 2023 roku otrzymał tytuł profesora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o komunikacji społecznej i mediach. Autor i redaktor licznych prac z zakresu historii Polski XIX i XX w., dziejów prasy i książki, edycji źródeł, m.in. monografii: *Książka – naród – religia. Dzieje książki czeskiej do czasów odrodzenia narodowego* (Kraków 2022), *Wtórny rynek książki w Polsce. Instytucje, asortyment, uczestnicy* (Kraków 2016). Redaktor naczelny rocznika „Małopolska. Regiony – Regionalizm – Małe Ojczyzny” oraz „AUPC Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia”. Od 2010 zatrudniony w Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, od 2022 roku także w Akademii Nauk Stosowanych w Nowym Targu, gdzie pełni funkcję prorektora ds. nauki i rozwoju.

Antoni Odorowski – student V roku filozofii w ramach MISH na Uniwersytecie Jagiellońskim, na który przeniósł się po ukończeniu licencjatu z filozofii na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Wśród jego zainteresowań badawczych leży ontologia i historia filozofii nowożytnej, ze szczególnym uwzględnieniem badań nad Leibnizem.

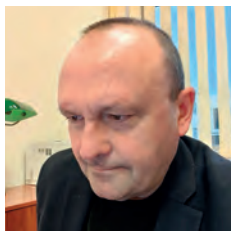
Piotr Oliński – doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, zawodowo związany z Forum Obywatelskiego Rozwoju. W swoich badaniach zajmuje się prawem publicznym gospodarczym, prawem konkurencji, regulacjami i społeczną gospodarką rynkową.

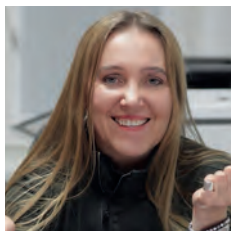
Sławomir Ostrowski (1958) – dziennikarz multimedialny, specjalista public relations, wydawca, w przeszłości dziennikarz ekonomiczny pracujący w prasie ogólnopolskiej (*Express Wieczorny*) i rozgłośni radiowej (*Radio Olsztyn*). Laureat licznych konkursów dziennikarskich. Autor i wydawca portali internetowych. Fotograf nominowany w konkursie Grand Press Photo. Rekomendowany fotograf Google (street view). Doradca w zakresie zarządzania mediami. Specjalista ds. public relations, storytellingu, content marketingu. Producent fotocastów, podcastów, internetowych prezentacji multimedialnych. Stypendysta Ministra Kultury w zakresie sztuk wizualnych (2022).

Dr Violeta Pansevič – historyczka, doktorka nauk humanistycznych. W 2017 roku obroniła pracę doktorską *Wyszktałenie mieszczan wileńskich w XVII–XVIII wieku* na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Witolda Wielkiego w Kownie. Od 2018 roku pracuje w Oddziale informacji i upowszechniania dokumentów Litewskiego Państwowego Archiwum Historycznego w Wilnie. Zainteresowania naukowe: historia Wilna XVII–XVIII w., życie codzienne i wykształcenie mieszczan wileńskich.

Dr hab. Mirosław Pawliszyn (1967) – ukończył studia filozoficzne, doktorat i habilitację w Toruniu na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika. Od 2024 roku jest dyrektorem Instytutu Filozofii na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim. Zainteresowania: filozofia współczesna, filozofia religii, związki pomiędzy filozofią i literaturą.

Dr. hab. Iwona Pietrkiewicz – doktor habilitowany, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, dyrektor Instytutu Nauk o Informacji. Pracownik Katedry Wiedzy o Mediach. Aktywnie współpracuje z instytucjami rejestrującymi dziedzictwo piśmiennictwa polskiego pozostałego poza wschodnią granicą kraju. Realizowała kilka międzynarodowych i krajowych projektów badawczych. Autorka ponad 120 publikacji z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach, a głównie dziedzictwa kulturowego zakonów w dawnej Rzeczypospolitej i Wielkim Księstwie Litewskim, w tym monografii: *Biblioteka kanoników regularnych w Krakowie w XV–XVI wieku* (Kraków 2003), *Miser res sacra. Bonifratrzy w dawnej Rzeczypospolitej* (Kraków 2009), *Kultura książki w zakonach męskich Wielkiego Księstwa Litewskiego XV–XVIII wieku* (Kraków 2019). Redaktor kwartalnika „Konspekt” (2001–2005), członek komitetu redakcyjnego *Bibliotheca Lithuana II* (Vilnius) oraz „*Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Bibliothecarum Scientiam Perinentia*”. Członek Komisji Prasoznawczej PAN – Oddział w Krakowie, International Society for Knowledge Organization, Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego.

Jarosław Marek Słoma (1960) – radny województwa warmińsko-mazurskiego, w latach 2006-2010 członek zarządu, a od 2010 do 2014 wicemarszałek województwa warmińsko-mazurskiego, wiceprezydent Olsztyna w latach 2015-2019. W latach 1990-2006 zastępca burmistrza Gołdapi. Ostatni wojewoda suwalski. Z wykształcenia jest historykiem i archiwistą (Uniwersytet Gdański, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie). Bardzo związany z Gołdapią. Był inicjatorem utworzenia przejścia granicznego w Gołdapi oraz starań o utworzenie uzdrowiska i powołanie Parku Krajobrazowego Puszczy Rominckiej. Autor publikacji o historii, środowisku przyrodniczym i geografii Mazur Garbatych. Założyciel Światowego Centrum Smakoszy Kartaczy.

Dr Tomasz Staniszewski – doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, absolwent Wydziału Filologiczno-Historycznego oraz Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. Wykładowca akademicki z ponaddziesięcioletnim stażem. Prowadzący wykłady w Wyższej Szkole Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu z zakresu pedagogiki kultury, antropologii kulturowej, bezpieczeństwa wewnętrznego. Promotor prac dyplomowych w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Janusza Korczaka w Warszawie. Metodyk nauczania filozofii i etyki w Wyższej Szkole Uni-Terra w Poznaniu. Trener ORKE, prowadzący kursy pedagogiczne dla nauczycieli i rad pedagogicznych z zakresu planowania pracy dydaktycznej i socjopsychologicznych mechanizmów życia w szkole. Współpracuje przy szkoleniach dla Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w zakresie komunikacji w kontroli i obsługi klienta. Autor kilkunastu publikacji z zakresu nauk społecznych i humanistycznych. W kręgu zainteresowań znajdują się: nauka o cywilizacji, religioznawstwo porównawcze, zagadnienia windykacji i odzyskiwania należności, metodologia badań naukowych.

Ks. prof. dr hab. Adam Świeżyński (1974) – filozof i teolog; profesor nauk humanistycznych; profesor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; kierownik Katedry Filozofii Przyrody w Instytucie Filozofii UKSW; dwukrotny stypendysta Fundacji Lanckorońskich; członek Komitetu Nauk Filozoficznych Polskiej Akademii Nauk; redaktor naczelny czasopisma naukowego „Studia Philosophiae Christianae”; autor ponad stu publikacji naukowych z zakresu filozofii. Interesuje się filozofią przyrody, historią i filozofią nauk przyrodniczych, filozofią religii, filozofią żydowską, astrobiologią i astroteologią. Ponadto fotografuje i pisze wiersze, publikowane m.in. w kwartalniku „Więź”.

Dr Piotr Wasyluk (1972) – doktor nauk humanistycznych i nauczyciel akademicki z wieloletnim doświadczeniem dydaktycznym, specjalista i praktyk w zakresie projektowania ekosystemów usług, modeli biznesowych i nowoczesnych marek. Autor praktycznej metody analizy trendów, głównie dla firm, branż i instytucji publicznych. Analityk, który wiedzę o przyszłości wykorzystuje do tworzenia nowoczesnych rozwiązań w organizacjach i ulepszania usług. Właściciel firmy Projektowanie Kreatywne. Wspólnie z Małgorzatą Wasyluk prowadzi działalność szkoleniową opartą na metodyce design thinking i narzędziach kreatywnych. Kucharz z zamiłowania i wykształcenia.

Mikołaj Winiarski – ukończył studia magisterskie na Uniwersytecie Warszawskim pracą na temat problematyki języka we wczesnym okresie twórczości G.W.F. Hegla. Zajmuje się idealizmem niemieckim, filozofią języka i strukturalizmem.

Ks. Monika Zuber (1979) – duchowna Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w Ełku, pastorka parafii w Starych Juchach, ukończyła teologię ewangelicką we Wrocławiu i w Warszawie na uczelniach ekumenicznych, dokształcała się z dziedziny duszpasterstwa, psychologii, terapii behawioralnej, egzystencjalnej i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Pasjonuje się teologią feministyczną, współczesną egzegezą Nowego Testamentu oraz socjologią religii. Działała m.in. w pozarządowych organizacjach chrześcijańskich oraz wolontaryjnie w różnych programach edukacyjnych, misyjnych i społecznych w Polsce i za granicą. Jej pasje pozazawodowe to ceramika, malarstwo, grafika, design.

Agata Żeleźnik – studentka V roku filozofii i psychologii w ramach Kolegium MISH na Uniwersytecie Warszawskim oraz współzałożycielka Koła Naukowego Historii Idei działającego na Wydziale Filozofii UW.

SZTUKA TOWARZYSZĄCA

Serdecznie zachęcamy Państwa do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, zaplanowanych podczas naszej konferencji. Szczególnie pierwszego dnia towarzyszyć nam będą wydarzenia stricte artystyczne: instalacja Agnieszki Markowicz oraz minirecital jazzowy w wykonaniu Trio Arona Bluma. Uważamy bowiem, że skoro obie te aktywności człowieka, sztuka i filozofia, zajmują się oswojeniem i objaśnianiem świata, niechże więc towarzyszą sobie wzajemnie również podczas naszego spotkania.

SĄD KANTA/VERSTAND

– Agnieszka Markowicz

„Projekt zrealizowany w ramach stypendium Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego”

Dzień pierwszy – Aula im. Anny Wasilewskiej

Przepis Kanta aut. Agnieszka Markowicz

Wystawa sztuki wizualnej Agnieszki Markowicz

Justyna Artym, filozofka:

Sapere aude!

Trzysta lat temu Kant zachęcał do odwagi używania własnego rozumu, aby wyjść z niedojrzałości, z postawy wiecznego dziecka, które bezrefleksyjnie podąża za przewodnictwem innych.

Do czego dziś potrzebujemy rozumu? Agnieszka Markowicz mówi wyraźnie: do dostrzeżenia sytuacji, w jakiej się znajdujemy i do podjęcia działań ku zmianie.

Grając elementami filozofii Kanta, polemizując z nim lub czerpiąc inspirację, artystka komentuje współczesną rzeczywistość społeczno-polityczną. Co powiedziałby Immanuel dzisiaj o antropocentryzmie, kapitalizmie, kryzysie klimatycznym?

W charakterystycznym dla Agnieszki Markowicz pełnym życia, kolorowym chaosie popkultury, zlepionym z połączonych ze sobą w nieoczywisty sposób elementów znanej nam rzeczywistości, na pierwszy rzut oka lekkim i groteskowym, słychać nader poważny przekaz. Sapienter audi! Załóżmy stereofoniczne słuchawki czucia i myślenia. I pozwólmy, żeby twórca żywił do nas mówić.

Agnieszka Markowicz (1977) – artystka malarka, ilustratorka. Uzyskała dyplom na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Brała udział w licznych wystawach krajowych i zagranicznych, zarówno indywidualnych jak i zbiorowych (Polska, Egipt, Indie, Jordania, Turcja, Litwa, USA). Laureatka licznych nagród. Stypendystka Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego (2019, 2024) oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dziedzinie sztuk wizualnych (2022). Jest m.in. autorką ilustracji do „Bajek o ludziach” Ignacego Krasickiego.

Markowicz wydała dwa albumy. Pierwszy, związany z Holocaustem, nosił tytuł „PAPA CAN YOU HEAR ME?”. Prace były prezentowane w Synagodze w Barczewie, skłaniały do zadumy nad przeszłością i teraźniejszością kultury żydowskiej. Drugi zaś album „MARKOWICZ-KOPERNIKOWI” poświęcony został w pełni obchodom 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. Przedstawiony „STÓŁ URODZINOWY KOPERNIKA” stał się formą artystyczną, gdzie artystka połączyła obrazem przeszłość z teraźniejszością. Spektakularny projekt prezentowany był na zamku w Olsztynie, w pałacu biskupim we Fromborku oraz na zamku w Lidzbarku Warmińskim.

Inspiruje się renesansem, surrealizmem i pop-artem. Jak sama mówi: *sztuka jest dla mnie tlenem, dialogiem, fryzjerem. Wesołym miasteczkiem.*

ZACZYAMY OD BACHA - Aron Blum Trio

Aron Blum - gitara basowa

Arad Emamgholi - daf

Aleksander Łachacz - pianino

Dzień pierwszy – Aula im. Anny Wasilewskiej

W krótkim minirecitalu usłyszymy kilka na nowo zaaranżowanych utworów Jana Sebastiana Bacha, wielkiej miłości muzycznej olsztyńsko-toruńskiego jazzmana, Arona Bluma. Towarzyszyć im będą korespondujące kompozycje autorskie Bluma.

Aron Blum (1975) - gitarzysta basowy, kompozytor, animator wydarzeń kulturalnych. Koncertował i nagrywał z artystami takiego formatu jak Krzysztof Ścierański, Antoni „Ziut” Gralak, Alek Korecki, Dominik Wania, Jacek Pelc, Krzysztof „Docent” Raczkowski, Maja Babyszek czy Gilad Atzmon (gwiazda sceny brytyjskiej). Autor i uczestnik wielu projektów muzycznych i interdyscyplinarnych (album „Chesed”, projekt „Jazz Travellers”, oprawa muzyczna spektakli teatralnych). Od kilku lat zafascynowany jest kolejnym instrumentem – bębnami obręczowymi. Z tej inspiracji powstały jego najnowsze działania, które łączą ponadczasową muzykę J. S. Bacha z niekonwencjonalnymi aranżacjami rytmicznymi.

Arad Emamgholi (1983) – wirtuoz bębna daf, irańskiego instrumentu muzycznego, wykorzystywanego w muzyce popularnej i klasycznej w Azji Południowej i Środkowej. Pochodzi z irańskiego Kurdystanu. W swoim dorobku ma wiele koncertów i projektów muzycznych z największymi gwiazdami muzyki irańskiej. Koncertował w Danii, Turcji, Szwecji, Libanie i wielu innych krajach. Jest nauczycielem gry na dafie, prowadzi warsztaty muzyczne. W Polsce mieszka od 2016 roku. Jednym z jego ostatnich projektów był album „Kraina Chmur”, w którym łączy muzykę kurdyjską i polską, wykonywaną przez najlepszych artystów z obu kultur.

Aleksander Łachacz (2001) – pianista, absolwent Państwowej Szkoły Muzycznej w Olsztynie i Policealnego Studium Jazzowego w Warszawie, obecnie student Krakowskiej Akademii Muzycznej. Finalista wielu konkursów, w tym Novum Jazz Festival i Ogólnopolskich Spotkań Młodych Pianistów Jazzowych.

UNIWERSALIZM KANTA

Grafika przedstawiająca Immanuela Kanta wraz z wpisaną w nią treścią Imperatywu Kategorycznego powstała w pracowni Sebastiana Baumana, olsztyńskiego grafika, ilustratora oraz muzyka. Artysta najczęściej projektuje plakaty (współpracuje m.in. z Olsztyńskim Teatrem Lalek i Teatrem im. Aleksandra Sewruka w Elblągu). Zajmuje się również malarstwem i animacją.

Postępuj wedle takiej
tylko zasady, co do której
mógłbyś chcieć,

aby była prawem
powszechnym.

Kant

WYSTAWY

Chcąc wzbogacić opowieści o Immanuelu Kancie, które wypełnią dwudniowy program naszej konferencji, przygotowaliśmy dla Państwa kilka interesujących wystaw tematycznych. Są one związane z samym Kantem oraz miejscem i czasem, w którym żył filozof. Mamy nadzieję, że poszerzą one nieco obszary dialogu o osobie, poglądach i czasach królewieckiego filozofa. Wszystkie te prezentacje dostępne są również na naszej stronie internetowej immanuelkant.pl

KRÓLEWIEC - ALBERTYNA - KANT

Dzień pierwszy – Aula im. Anny Wasilewskiej

Wystawa ta, tzw. tryptyk kantowski „KRÓLEWIEC - ALBERTYNA - KANT”, przygotowana została przez pracowników Archiwum Państwowego w Olsztynie. Przy jej tworzeniu wykorzystano unikalną dokumentację aktową i fotograficzną z zasobu Archiwum Państwowego w Olsztynie oraz ze zbioru fotografii Instytutu Sztuki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

Prezentowana ekspozycja przedstawia sylwetkę Kanta przez pryzmat jego działalności naukowej oraz miejsc w których przebywał, tj. ukochanego Królewca i Uniwersytetu Albrechta (Albertyny) - jego Alma Mater i późniejszego miejsca pracy.

We wrześniu 1740 r., po egzaminach końcowych w Collegium Fridericianum, Kant został przyjęty na Albertynie jako student Wydziału Filozoficznego.

Kant na Błocie studentów
APN, sygn. 3444/427 - 1/14

Kant - Królewiec

W trakcie podboju Sambii, Zakon krzyżacki w 1255 roku na zgłiszczach osady pruskiej Tuwangste, na prawym brzegu Pregoly na wzgórzu zbudował zamek, który później otrzymał nazwę Królewiec /niem. Königsberg, ros. Kaliningrad/. Swą nazwę zawdzięczał on królowi Czech Przemysławowi II Ottokar, głównodowodzącemu wojsk zakonnych podczas podboju Prus. W ciągu 72 lat wokół zamku powstały trzy osiedla, które z czasem otrzymały prawa miejskie na prawie chełmińskim. Przywilej lokacyjny Staremu Miastu /Altstadt/ w 1286 r. nadał mistrz krajowy zakonu krzyżackiego w Prusach Konrad von Thierberg, dla Lipnika /Löbenicht/ w 1299 r. (przywilej odnowiony w 1300 r.) nadał Bertold Brühaven komtur królewiecki, natomiast Knipawie /Kneiphof/ w 1327 r. - wielki mistrz Werner von Orseln. W 1312 r. ukończono budowę zamku, który stał się siedzibą wielkiego marszałka zakonu krzyżackiego oraz komtura królewieckiego. W czasie wojny trzynastoletniej, po zajęciu Malborka przez wojska polskie, od 1457 r. Królewiec stał się siedzibą wielkiego mistrza krzyżackiego. W 1525 r. po sekularyzacji zakonu krzyżackiego i hołdzie pruskim, miasto stało się stolicą Prus Książęcych. Pierwszy książę pruski Albrecht Hohenzollern w 1544 r. ufundował Uniwersytet Albrechta w Królewcu (Albertyna), jedyny uniwersytet w Księstwie Pruskim i jeden z najważniejszych w I Rzeczypospolitej. 18 stycznia 1701 r. w Królewcu miała miejsce koronacja elektora brandenburskiego i księcia Prus Fryderyka III na króla w „Prusach” (jako Fryderyk I Hohenzollern) z rezydencją królewską w Berlinie. W 1724 r. król Fryderyk Wilhelm I połączył trzy miasta: Stare Miasto, Knipawie i Lipnik, wraz z należącymi do nich wólniczniami w jedno miasto Królewiec, które stało się stolicą Prowincji Prusy Wschodnie, aż prawie do końca II wojny światowej, z przerwą w latach 1829-1878 kiedy był stolicą Prowincji Prusy, w czasie połączenia Prus Wschodnich z Prusami Zachodnimi w jedną prowincję. W 1945 r. zdobyte przez wojska sowieckie, w tym samym roku w wyniku konferencji poczdamskiej miasto znalazło się w granicach ZSRR. 4 lipca 1946 r. władze radzieckie zmieniły nazwę Königsberg na Kaliningrad, na cześć zmarłego Michaiła Kalinina przewodniczącego prezydium Rady Najwyższej ZSRR.

Fot. 1. APO, vgrn. 367/3712
Fot. 2. PAN, Königsberg, widok miasta od strony Pregoly, fot. O. Bittrich, 1887r., neg. 112375

GOŁDAP I LUDZIE W CZASACH KANTA

Dzień pierwszy – Aula im. Anny Wasilewskiej

Wystawa „Gołdap i ludzie w czasach Kanta” przygotowana została przez Bibliotekę Publiczną w Gołdapi w oparciu o zbiory Ostpreußischen Landesmuseums mit Deutschbaltischer Abteilung w Lüneburgu.

Wystawa ta daje nam wgląd w przeszłość, odsłaniając niektóre fragmenty biografii Kanta, które kształtowały myśli wielkiego filozofa. Wystawa przybliży odbiorcom obyczaje, ludzi i świat, w którym przyszło mu żyć i tworzyć.

Rok Immanuela Kanta na Warmii i Mazurach

GOŁDAP I LUDZIE W CZASACH KANTA

Wystawa ta stanowi niezwykle podróż w czasie, przybliżając nam realia życia w czasach, gdy żył i tworzył Immanuel Kant. Choć sylwetka tego wybitnego filozofa jest powszechnie znana, rzadko zastanawiamy się nad jego znajomymi i przyjaciółmi, czy codziennym życiem, które prowadził w otoczeniu ludzi, których teraz także możemy znać lub kojarzyć z historii.

Kant, żyjący w odległym Królewcu, a jego jedyna potwierdzona podróż do Gołdapi, trwała dwa dni. Jego życie było splecione z życiem ludzi, których teraz także możemy znać z podręczników szkolnych czy z kultury popularnej. Niektórych nigdy nie spotkał osobiście, ale prowadził z nimi bogatą korespondencję, budując relacje i wymieniając się myślami. Z innymi mógł się spotkać, bo, jest to bardzo prawdopodobne, ale brak na to twardych dowodów historycznych.

Jednym z kluczowych elementów kształtujących kantowski świat była królewiecka loża wolnomularska „Pod Trzema Koronami”, która stanowiła część szerszej sieci łódz wolnomularskich, podlegających berlińskiej Loży Matce „Pod Trzema Globami”.

Loża ta gromadziła wówczas elitę intelektualną Prus Wschodnich. Co prawda sam Kant nie był jej członkiem.

Ówczesna pozycja Kanta jako osoby znanej i poważanej na świecie, jak najbardziej pozwalała na to, można powiedzieć wręcz, iż byłby to zaszczyt mieć w loży takiego brata. To w tym gronie ludzi Kant mógł znajdować inspirację, wymieniać myśli i poglądy, a także kształtować swoje idee filozoficzne. Można powiedzieć, iż Kant w ówczesnym świecie był wiośnistym celebrytą, produktem popkultury poprzez swoje rewolucyjne idee filozoficzne. Warto wspomnieć, że podczas wojny secesyjnej, która toczyła się w latach 1861–1865 w Stanach Zjednoczonych Ameryki, w rozkazach cytowano myśli Kanta.

Dzięki tej wystawie możemy zanurzyć się w świat ludzi i miejsc, które były współczesne Kantowi.

Część z tych ludzi i miejsc jest nam znana z codzienności, ale rzadko zdajemy sobie sprawę, że istniały lub funkcjonowały już za czasów Kanta. Oddziaływania między nimi były obustronne – wpływy kantowskich idei i myśli na ówczesną kulturę i społeczeństwo były ogromne, podobnie jak wpływ ludzi i miejsc, które kształtowały ówczesne filozofa.

Zapraszamy do odkrycia tego fascynującego świata, bo bez Kanta i ludzi mu współczesnych, świat dzisiejszy mógłby wyglądać zupełnie inaczej. To właśnie dzięki nim, ich ideom i działaniom, kształtowała się nasza współczesna kultura i myślenie.

Wybór postaci zaprezentowanych na wystawie, jest arbitralny, i miał na celu pokazania jak najszerszego gruntu ludzi, którzy żyli w czasach Kanta.

Ilustracje wykorzystane w wystawie, jeżeli inaczej nie zaznaczono udostępnione przez: OSTPREUßISCHEN LANDESMUSEUMS MIT DEUTSCHBALTISCHER ABTEILUNG – LÜNEBURG
Museum obecnie posiada największą kolekcję zabytków dotyczących Kanta.

GOŁDAP

Wybór i grafika: Joanna Jankowska.
Korzystała z: M. H. Hoffmanna, S. B. B. Jankowska.

Życie towarzyskie
Kanta

KANT & KÖNIGSBERG

Dzień drugi – Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie

Kant als akademischer Lehrer Kant jako nauczyciel akademicki

Mit den Vorlesungen, die Immanuel Kant ab 1755 über Logik, Metaphysik, Mathematik und Physik hielt, begann seine Lehrtätigkeit an der Albertina. Später las er auch zu Ethik, Geographie, Anthropologie, Pädagogik. Seine Vorlesungstätigkeit beendete er erst 1796. Als Magister bekam er von der Universität zunächst kein Gehalt, sondern wurde durch die Hörgelder der Studenten entlohnt. Auch den Hörsaal musste der Dozent zur Verfügung stellen. Erst ab 1770 war Kant schließlich als besoldeter Professor verpflichtet, seine Vorlesungen zur Logik und Metaphysik ohne besonderes Kollegialangebot. Er unterrichtete dabei nicht nur Philosophiestudenten. Seine Kurse waren eher eine Art Grundausbildung, die auch von denjenigen absolviert werden musste, deren eigentliches «Hauptstudium» Theologie, Jura oder Medizin war. Kants Hörer waren daher meist noch Studienanfänger. In den Jahren 1786 und 1788 bekleidete Kant zusätzlich das Amt des Rektors der Universität.

Das Einzugsgebiet der Königsberger Universität war recht groß: Neben preußischen Landeskindern, die hier ihre Ausbildung als Pfarrer, Juristen und Ärzte erhielten, besuchten auch zahlreiche auswärtige Studenten die Albertina, vor allem Deutschbalten aus den russländischen Ostseeprovinzen Kurland, Livland und Estland. In den Jahren 1756 bis 1762, als Königsberg während des Siebenjährigen Krieges der russländischen Krone unterstand, gab Kant manchen Östern die Besatzungsmacht Privatvorlesungen.

▼ Kant nahm seine pädagogische Tätigkeit sehr ernst. In einem Brief an seinen Halbwaisen Schüler Marcus Herz, den er 1776 über ein Konzept zur neuen akademischen Lehre und auf Grundsatze der geordneten Gesinnungen zu verhalten, in gutgeleiteten Tugenden zu befestigen und dadurch der Ausbildung der Naturen die einzige zweckmäßige Richtung zu geben.

Kant barczył powoli na racjonalną naukę przez pedagogikę. W liście do swojego białego studenta Marcusa Herza z 1776 zawarł w górnym fragmencie kilka fundamentalnych zasad, które przekazywał swoim uczniom na podstawie wypracowanych przez siebie, uznanych za w obszarze uniwersyteckich studiów i w ten sposób poddał ich pod kierownictwo i nadzór swojego nauczyciela.

© Rossmann/Angebot/Konzept/ImmanuelKant/2021

► Mit seinem Schüler Marcus Herz, Sohn eines Berliner Theaterschreibers, pflegte Kant einen langjährigen freundschaftlichen Briefkontakt. In Berlin, vor Herz später als Arzt an Jüdischen Kirchenhaus wirkte, wurde er einer der wichtigsten Vermittler der Kantischen Philosophie. Kant sprach viele ist artynnowej pracy, formopodobie, ze swoim uczniem Marcusem Herzem, swoim wychowawcą i uczniem Herza. W liście, który Herz przekazał swojemu bratu w Gdanskim Żydostwie, stał się pierwszym rozważaniem o propagatorze filozofii Kanta.

© J. Kozłowski/Koncept/Zdjęcie/Herz/Herz

Wykładał Immanuel Kanta na temat logiki, metafizyki, matematyki i fizyki z 1755 i z zapoczątkowały jego karierę dydaktyczną w Albertynie. Później wykładał również etykę, geografie, antropologię i pedagogikę. Skończył wykładać dopiero w 1796, a jako magister początkowo nie otrzymywał opłaty od uniwersytetu, lecz był wynagradzany z opłat uszczuplonych przez studentów. Wykłaśniwa miał również sam zapewnienie całej wykładów. Dopiero w 1770 roku Kant, jako profesor pobierający pensję, został ostatecznie zobowiązany do oferowania swoich wykładów z logiki i metafizyki bez dodatkowych opłat od studentów. Kant wykładał nie tylko dla studentów Kościoła; jego zajęcia były raczej rodzajem podstawowego szkolenia, które musieli ukończyć również studenci teologii, prawa czy medycyny. Stał się z tym Kant był w związku z tym głównie studentów plebejskiego roku. W latach 1786 i 1788 Kant pełnił również funkcję rektora uniwersytetu.

Obzarc oddziaływania Uniwersytetu w Królewcu były dość duży: oprócz obywateli pruskich, historycy zaczęli się tu na pastowno, prawników lekarscy do Albertyny uczęszczało także wielu zagranicznych studentów, przede wszystkim Niemców z przyległych prowincji bałtyckich: Kurlandii, Lwówi i Estonii. W latach 1758-1762, gdy podczas wojny siedmioletniej Królowie podległy koronie rosyjskiej, Kant dawał prywatne wykłady niektórym oficerom okupacji.

Kant Portret od amerykańskiego malarza w 1803. Rysunek tu ryciną poczynione 1804, 1801 z Ograniczenia (Ludwig)

Kant & Königsberg

► Neben seiner Tätigkeit als Privatdozent arbeitete Kant ab 1766 zusätzlich als Leiter der Bibliothek in der Schlossbibliothek, was ihm ein hohes Einkommen sicherte. Die Bibliothek behielt sich im runden Südkorridor. Die Benutzung war unter dem Namen Professorhof noch vor dem Ende des 18. Jahrhunderts.

Opisując jako prowadził bibliotekę, Kant od 1766, oprócz swoich zajęć przez nauczyciela, pełnił również funkcję kierownika biblioteki. Biblioteka znajdowała się w r. 18. w półkolistym południowym skrzydle i otrzymała własny wstępny stół, na którym znajdowały się książki. Zbiórka Filozofów 1730

© Ograniczenia (Ludwig)

Kant hat mehrere Bücher geschrieben, die für uns alle bis heute sehr wichtig sind, er war ein Aufklärer. Das heißt, er wollte, dass die Menschen selbst denken und nicht nur das glauben, was ihnen zum Beispiel von der Kirche oder dem Staat gesagt wird. Der zu Kants Zeiten übliche «Gängelwagen» unten auf dem Bild ist für ihn ein Beispiel, wie man Menschen schon als Kinder daran hindern könnte, selbstständig ihre Erfahrungen zu machen.

Kant napisał kilka książek, które do dziś są dla nas bardzo ważne. Był oświeceniowcem. Oznacza to, że chciał, aby ludzie myśleli samodzielnie, a nie obojętnie w to, co mówią im na przykład kościół lub państwo. Zdobieniem Kanta «gongolierzy», który był powszechnie używany w jego czasach, jest przykładem tego, jak oświeceniowcy nie chcieli, aby dzieci i młodzież dostawała gotowe i nie do dyskusji.

Litografia autorstwa Franciszka Bliźniaka z około 1790 roku. © Wikimedia Commons - Wikimedia Commons

Kants Studienzeit Studia Kanta

1740, also bereits im Alter von 16 Jahren, nahm Immanuel Kant das Studium an der Königsberger Albertus-Universität auf. Er studierte Philosophie und Naturwissenschaften, aber auch Theologie und klassische literarische Literatur. Nach dem Auszug aus dem Elternhaus musste der junge Mann für seinen Unterhalt selbst aufkommen. Es liegt zu vermuten, dass in dieser Zeit in ihm der Wunsch nach einer wissenschaftlichen Laufbahn aufkam.

Sein Studium beschränkte sich auf zwei Jahre, wurde Kant Hauslehrer zunächst in einer Stadtung Transalbanischer Schweizer in der Nähe von Gumbinnen (heute russ. Guseynsk), später auf dem Gut von Major Bernhard Friedrich von Hülshoff bei Mohrenberg (1754 kehrte er nach Königsberg zurück, hier gab er auf dem Schloss Wallburg Capitulat-Privatunterricht in der Familie von Keyserlingk).

Sein Studium beendete er 1755 mit der Abhandlung *De igne* über das Feuer und die Phosphoreszenz nach der Methode eines guten und schlechten Metalls. Hochschullehrer in gleichen Jahren erlernte er die Berechnung, als Privatdozent an der Universität zu arbeiten – die sogenannte Magisterzeit begann.

W 1740 roku, w wieku 16 lat, Immanuel Kant rozpoczął studia na Uniwersytecie Albertusowym w Królewcu. Studiował filozofię i nauki przyrodnicze, a także teologię i klasyczną literaturę łacińską. Po opuszczeniu domu rodzinnego młody mężczyzna musiał utrzymać siebie sam. Prawdopodobnie właśnie w tym okresie zrodził się jego zamiar kariery naukowej.

Wkrótce po swoim odjeździe w 1746 r. Kant został gubernarzem, najpierw w Transalbanii, a później w Królewcu, w powiecie Gumbinnen (obecnie Guseynsk, Rosja), a później w posiadłości majora Bernharda Pilschkego von Hülshoff w miejscowości Mohrenberg. W 1754 powrócił do Królestwa, gdzie objął prywatnych katedrę i uczył w Kapitułacie w domu Keyserlingk.

Studia zakończył w 1755, wydając traktat „De igne” (O ogniu), w którym tytuł miał być rozprawą filozoficzną, a nie naukową. W tym samym roku został asystentem do nauki. Jako prywatny wykładowca na uniwersytecie – rozpoczął swoją karierę jako Magistra.

Kant & Königsberg

Die Besondere Bedeutung verdient aber vor allem seine *Abhandlung über die Luft* (1755), die Kant im Alter von 16 Jahren schrieb. Diese Abhandlung ist ein Beispiel für die wissenschaftliche Arbeit eines jungen Mannes, der sich selbst ernähren musste. In diesem Werk zeigt er ein tiefes Verständnis der Naturwissenschaften.

▲ *Abdruck von Immanuel Kants über das Feuer und die Phosphoreszenz*, das in der *Sammlung Lügde-Bibliothek* befindet. Autor: P. H. Kants, Königsberg, 1755. Original: Berlin, 1755. In: *Sammlung Lügde-Bibliothek*, Lüneburg, 1755. Original: Berlin, 1755.

▲ Auf Einladung König Friedrichs I. lebte ab im Oktober 1750 Kant in Königsberg, um die Philosophie zu unterrichten. In dieser Zeit schrieb er seine *Abhandlung über die Luft* (1755), die ein Beispiel für die wissenschaftliche Arbeit eines jungen Mannes ist, der sich selbst ernähren musste.

Die Besondere Bedeutung verdient aber vor allem seine *Abhandlung über die Luft* (1755), die Kant im Alter von 16 Jahren schrieb. Diese Abhandlung ist ein Beispiel für die wissenschaftliche Arbeit eines jungen Mannes, der sich selbst ernähren musste.

Die Arbeit, an die Königsberger Universität bis 1805 gelehrt wurde, war mit den 200 Jahren der unvollständigen Universität. Die Tätigkeit von Kant war im Alter von 16 Jahren, das bedeutet, er begann zu arbeiten, bevor er die Universität überhaupt verlassen hatte. Er lebte dort und von dem Universitätswahl.

Immanuel Kant war ein sehr guter Schüler. Ab dem 17. Jahrhundert wurde die Arbeit von Kant im Alter von 16 Jahren, das bedeutet, er begann zu arbeiten, bevor er die Universität überhaupt verlassen hatte. Er lebte dort und von dem Universitätswahl.

Immanuel Kant war ein sehr guter Schüler. Ab dem 17. Jahrhundert wurde die Arbeit von Kant im Alter von 16 Jahren, das bedeutet, er begann zu arbeiten, bevor er die Universität überhaupt verlassen hatte. Er lebte dort und von dem Universitätswahl.

Immanuel Kant war ein sehr guter Schüler. Ab dem 17. Jahrhundert wurde die Arbeit von Kant im Alter von 16 Jahren, das bedeutet, er begann zu arbeiten, bevor er die Universität überhaupt verlassen hatte. Er lebte dort und von dem Universitätswahl.

Kant. Studia

Ta polsko-niemiecka ekspozycja zaprojektowana została przez Niemieckie Forum Kultury dla Europy Wschodniej we współpracy ze Wschodniopruskim Muzeum Państwowym w Lüneburgu oraz Federalnym Instytutem Kultury i Historii Niemców w Europie Wschodniej. Na 12 planszach zaprezentowano wątki z biografii Kanta we współczesnym kontekście historycznym, w tym miejsca pracy w Królewcu w Prusach Wschodnich, Uniwersytet Królewiecki i region, z którego pochodził.

Wrzaz z wystawą zaprezentowana zostanie ekspozycja „Książki z miasta Kanta” obejmująca zbiory zabytkowe z dawnej Stadtbibliothek Königsberg oraz przedwojenne wydania druków z wydawnictw królewieckich znajdujących się w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie.

IMMANUEL KANT NA WALORACH FILATELISTYCZNYCH

Dzień drugi – Archiwum Państwowe w Olsztynie

Wizerunek Immanuela Kanta został upamiętniony nie tylko na obrazach, w publikacjach i opowieściach, ale również na znaczkach, kartach pocztowych i kopertach. Na wystawie, którą przygotował Kazimierz Wosiek, sięgając do swojej prywatnej kolekcji, można zobaczyć szczególne okazy filatelistyczne stanowiące cenny element historii.

Zakres czasowy ekspozycji obejmuje lata od 1926 roku, kiedy ukazały się pierwszy znaczek z podobizną filozofa wydany przez Rzeszę Niemiecką, do 2024 roku, kiedy obchodzimy Rok Immanuela Kanta. Z tej okazji Poczta Polska wyemitowała znaczek, arkusik i kopertę FDC z ryciną portretu Immanuela Kanta, wykonaną przez nieznanego artystę w 1859 roku. Promocja znaczka odbyła się podczas konferencji w Jarnoławie 8 czerwca 2024 roku.

Walory filatelistyczne związane z Immanuelem Kantem wydane zostały przez 12 poczt: przez Rzeszę Niemiecką, Republikę Federalną Niemiec, Niemiecką Republikę Demokratyczną, Berlin Zachodni, Niemcy (Republikę Federalną Niemiec, Bośnię i Hercegowinę-Republika Serbska, Czechy, Litwę, Monako, Polskę, Rosję i Urugwaj.

Poczta Litwy wydała karty pocztowe „Kant 300”, na których obok znaczka umieszczono dom Kanta w Królewcu

Poczta Polska wyemitowała znaczek pocztowy z okazji 300. rocznicy urodzin Immanuela Kanta

W 2024 r. poczta Republiki Federalnej Niemiec wypuściła do obrotu pocztowego znaczek o nominale 85 centów

Znaczek z Bośni i Hercegowiny przedstawia wizerunek Kanta na gwiaździstym tle, na którym znajduje się, pisany w języku serbskim, cytat z „Krytyki czystego rozumu”

Organizator:

**SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

Współorganizatorzy:

Na okładce wykorzystano grafikę Wojciecha Dzieszkiwicza

Wydarzenie współfinansowane ze środków
Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego

